

ВЫНІКІ ЛІНГВАТЭКСТАЛАГІЧНАГА ДАСЛЕДАВАННЯ “ЕВАНГЕЛЛЯ” ВАСІЛЯ ЦЯПІНСКАГА

У артыкуле разглядаюцца асноўныя вынікі і дасягненні лінгватэксталагічнага даследавання вядомага друкаванага помніка старабеларускай мовы 2-й паловы XXI ст. Падкрэслена выкарыстанне Васілём Цяпінскім розных царкоўна-славянскіх і польскіх крыніц Св. Письма дзеля паляпшэння ўласнага перакладу. У гэтых мэтах ён таксама звяртаўся і да некаторых лацінскіх і нямецкіх перакладаў таго часу. Адзначаецца чысціня перакладу і рэлігійна-прапагандысцкія мэты выдання.

Ключавыя словы: *Васіль Цяпінскі, Св. Письмо, пераклад, арыгінал, крыніца, царкоўнаславянская мова, польская мова, старабеларуская мова.*

The article deals with the basic results and achievements in linguistic and textological research of the famous printed monument of Old Belarusian from the 2nd half of 16 century. It is underlined that the translator used various Church Slavonic and Polish sources of St. Scripture to improve own translation. Aiming at the improvement, he applied to some Latin and German translations of that time too. It is pointed out the purity of target language and the religious and propagandistic purposes of the edition.

Адзін з найбольш цікавых помнікаў старабеларускай мовы і кніжнай культуры – Евангелле, перакладзенае і выдадзенае беларускім пратэстантам Васілём Цяпінскім. Помнік уяўляе сабой двухмоўную кнігу – дыглоту, дзе ў двух слупках паралельна змешчаны царкоўнаславянскі тэкст і яго пераклад на старабеларускую мову. Або два слупкі тэксту на старонцы суправаджаюцца маргіналіямі (звязнымі каментарыямі і заўвагамі перакладчыка на палях), дзе прыводзяцца ў асноўным тэксталагічныя розначытанні ці этымалогія асобных запазычаных слоў (у дэталях пра гэтыя маргіналіі гл.: [4; 11, с. 298 – 323]).

На жаль, захаваліся толькі два асобнікі старадрука (абодва зберагаюцца ў Расіі), без выхадных звестак і з пашкоджанымі апошнімі старонкамі [11, с. 34 – 35]. Цяпер для вывучэння даступныя толькі Евангелле паводле Мацвея (цалкам) і Евангелле паводле Марка (да пачатку 14-га раздзела). Невядома дакладна, у якім памеры В. Цяпінскі надрукаваў свой пераклад – ці ўсе чатыры Евангеллі (паводле Мацвея, Марка, Лукі і Іаана – т. зв. Тэтраевангелле), ці толькі першыя два (паводле Мацвея і Марка) і пачатак Лукі. У прадмове (захавалася ў рукапісе) В. Цяпінскі паведамляў, што ён выпусціў у свет менавіта палову Тэтраевангелля. Аднак з тытульнага аркуша кнігі вынікае, што выдавец збіраўся надрукаваць усё Тэтраевангелле ў якасці 1-й часткі Новага Запавету (падрабязней гл.: [11, с. 35 – 36]). Падобная двухчасткавая публікацыя Новага Запавету была нярэдкай для заходнееўрапейскіх пратэстантаў.

Хоць помнік даследаваўся такімі выдатнымі беларускімі мовазнаўцамі, як Я. Карскі [3],

А. Жураўскі [5, с. 202 – 230; 6], Л. Шакун [14, с. 130 – 132], У. Анічэнка [1, с. 104 – 108, 237 – 239, 256 – 258], А. Булыка [2, с. 22 – 23, 29, 37, 89, 137], аднак многія аспекты заставаліся нявывучанымі [11, с. 69 – 74]. Веды пра яго мову і характар перакладу доўгі час былі фрагментарныя або павярхоўныя. Прыблізнымі або нават гіпатэтычнымі заставаліся і ўяўленні пра крыніцы В. Цяпінскага. Вынікам сталі недакладныя ці нават скажоныя ўяўленні пра само выданне і яго стваральніка. Спецыялісты доўгі час не мелі магчымасці звярнуцца непасрэдна да тэксту старадрука. Толькі ў 2005 г. у Германіі выйшла першая навуковая публікацыя ўсяго помніка ў вядомай сярод спецыялістаў серыі “Biblia Slavica” [15]. Аднак яна, на жаль, атрымалася няпоўнай, бо грунтавалася толькі на адным з асобнікаў, а іншы, дзе ёсць дзве старонкі, адсутныя ў першым асобніку, улічаны не быў. Нарэшце ў 2012 г. з’явілася дэталёвае і шматбаковае даследаванне мовы і перакладу В. Цяпінскага [11], якое на сёння завяршыла шматгадовыя пошукі многіх вучоных і паказала вынікі вывучэння гэтага цікавага помніка беларускай даўніны.

Даследаванне дазволіла ўдакладніць і паглыбіць веды пра мову і пераклад В. Цяпінскага, высветліць некаторыя акалічнасці яго жыцця і дзейнасці. Яно ж паказала і сапраўднае значэнне працы перакладчыка ў спадчыне беларускага народа.

Выданне В. Цяпінскага ўнікальнае ў многіх адносінах. Гэта адна з першых друкаваных кніг на старабеларускай мове, першы евангельскі пераклад на старабеларускую мову, які ўбачыў свет у друку (і першы друкаваны пераклад Евангелля на

мову ўсходніх славян), а таксама першая ўсходнеславянская дыглата (двухмоўнае выданне) і першая ва ўсходніх славян публікацыя з маргіналіямі (яны аддзелены ад евангельскага тэксту наборнымі рэйкамі, якія падзяляюць таксама разнамоўныя слупкі Евангелля). Гэта яшчэ і першая ва ўсходніх славян публікацыя біблейнага тэксту, разбітага на вершы (такі падзел узнік на Захадзе ў сярэдзіне XVI ст. і хутка распаўсюдзіўся, напрыклад, у польскіх выданнях, але ў іншых усходнеславянскіх друкаваных выданнях Св. Письма ён з'яўляецца толькі з сярэдзіны XVII ст.).

У выніку ўважлівага аналізу вядомых сёння археаграфічных і наратыўных крыніц яшчэ на пачатку XXI ст. было вызначана, што перакладчык і выдавец Евангелля не той Васіль Цяпінскі, які валодаў маёнткам Цяпіна на Полаччыне, а яго стрыечны брат, таксама Васіль Цяпінскі, якому належаў маёнтка Латыголічы (Латыгава) пад Маладзечнам. Памылка ўзнікла з-за тыповага для тых часоў здарэння шляхецкіх родаў і з-за недахопу ў даследчыкаў адпаведных крыніц. Ранейшыя звесткі на гэты конт, у т. л. пададзеныя ў большасці даведнікаў, часта былі недакладныя. Цяпер жа можна больш дэталёва рэканструяваць жыццё В. Цяпінскага ў 2-й палове XVI ст. [7].

Застаецца нявысветленым месца друкавання “Евангелля” Цяпінскага. Згодна са старым і дагэтуль пашыраным меркаваннем, гэта адбылося ў Цяпіне – маёнтку Цяпінскага пад Чашнікамі на Полаччыне ці ў яго ваколіцах. Аднак Цяпіна якраз на той час знаходзілася на мяжы з маскоўскімі ўладаннямі (маскавіты захапілі Полаччыну, ішла Полацкая вайна) і ў любы момант магло стаць аб'ектам рабаўнічага нападу. Таму друкарню Цяпінскага трэба шукаць недзе ў паўночна-заходняй Беларусі, не выключаючы і маёнтка самога перакладчыка. У адным з твораў С. Будны ясна паведаміў пра сход сваіх аднадумцаў у 1574 г. у доме Цяпінскага “на Літве” – пад гэтае азначэнне Полаччына наўрад ці трапляе (яе змяшчалі звычайна “на Русі”). Яшчэ менш верагодна, што пратэстанцкія лідары накіраваліся тады на мяжу маскоўскіх уладанняў, рызыкуючы стаць ахвярай нечаканага наезду з боку маскавітаў, варажых да пратэстантызму. Так што кніга наўрад ці магла быць надрукавана ў Цяпіне, хутчэй за ўсё, гэта адбылося ў Латыголічах (ці яшчэ недзе ў паўночна-заходняй Беларусі – у Лоску, Заслаўі, Крэве...).

Пакуль няма канчатковай яснасці і з датай выхаду ў свет выдання В. Цяпінскага. Помнік не мог з'явіцца раней за 1551 год і пазней за 1580 год. Аналіз выкарыстаных пры перакладзе крыніц паказаў, што “Евангелле” надрукавана В. Цяпінскім недзе ў 1-й палове 1574 г. [11, с. 34, 193].

Яшчэ напрыканцы XX ст. у выніку аналізу арфаграфіі помніка было высветлена, што ў яго наборы існуюць адрозненні, абумоўленыя, відаць, перапынкамі ў працы [8]. Магчыма, пераклад падлягаў абмеркаванню, па выніках якога ў тэкст уносіліся змены. У сувязі з гэтым можна думаць, што згаданая нарада ў доме Цяпінскага была склікана з нагоды абмеркавання яго евангельскага перакладу ці ўвогуле ў сувязі з публікацыяй перакладу. Пра тое, што мэты выдання маглі называць карэкцыю, сведчыць лёс самога помніка: замест усяго Тэтраевангелля, як гэта планавалася на тытульным лісце, свет убачыла толькі палова (калі давяраць звесткам рукапіснай прадмовы). У якасці альтэрнатывы можна меркаваць, што ў В. Цяпінскага мяняліся наборшчыкі, і гэта прыводзіла да змены арфаграфічнай стратэгіі. У любым выпадку, тэкст помніка дае магчымасць наглядна прасачыць усе змены набору. Дарэчы, падобныя змены ў тэкст беларускіх старадрукаў пакуль адшуканы толькі ў выданні В. Цяпінскага.

Крыніцы, з якімі працаваў В. Цяпінскі ў час перакладу, вельмі разнастайныя. Аналіз паказаў, што арыгіналам для яго паслужыў царкоўнаславянскі тэкст, апублікаваны ў яго выданні побач з перакладам. Гэты тэкст беларускі перакладчык запазычыў з маскоўскага выдання Евангелля, што ўбачыла свет у 1550-я гг. у т. зв. ананімнай друкарні, якая працавала ў Маскве да выхаду першай датаванай маскоўскай кнігі – Апостала 1564 г. [12]. Актыўна выкарыстоўваў ён і шэраг польскіх пратэстанцкіх перакладаў Св. Письма таго часу (падрабязней гл.: [11, с. 223 – 256]). Перш за ўсё гэта Нясвіжская Біблія 1572 г. у перакладзе С. Буднага, паплечніка і аднадумца В. Цяпінскага па пратэстанцкім руху, і Брэсцкая (Радзівілаўская) Біблія 1563 г. Але беларускі перакладчык карыстаўся і іншымі польскімі перакладамі таго часу, не толькі пратэстанцкімі, але і каталіцкімі, фактычна сабраўшы для працы ўсе значныя біблейныя крыніцы свайго часу. Праўда, ён не выкарыстоўваў спецыфічны польскі пераклад Новага Запавету, выдадзены Сымонам Будным у Лоску ў 1574 г., адметны радыкальнымі фармулёўкамі, што закраналі хрысціянскую дагматыку. Гэты пераклад С. Буднага выклікаў вострую крытыку ў пратэстанцкіх колах Рэчы Паспалітай, аж да яго поўнай абструкцыі.

Зрэдку для перакладу Васіль Цяпінскі выкарыстоўваў і іншыя царкоўнаславянскія крыніцы таго часу – як выданні (у прыватнасці, друкаванае Заблудаўскае Евангелле 1569 г.), так і рукапісы. Цяпінскі ўпершыню звярнуўся да рукапіснай спадчыны царкоўнаславянскага Евангелля, якая налічвала ўжо сем стагоддзяў [9]. За гэты час узнікла некалькі новых перакладаў, што прывяло да распаўсюджвання некалькіх рэдакцый евангель-

скага тэксту ў праваслаўных славян. Праўда, яны з'явіліся пераважна на ранніх этапах царкоўна-славянскага пісьменства. У XVI ст., калі В. Цяпінскі ствараў свой пераклад (і нават ужо ў XV ст.), ва ўжытку заставалася фактычна толькі адна рэдакцыя (яна ў асноўным існуе дагэтуль), якая і была апублікавана беларускім пратэстантам у яго выданні. Але В. Цяпінскі гэтым не задаволіўся, ён звярнуўся да гісторыі царкоўнаславянскага Евангелля і высветліў, што раней існавала некалькі яго перакладаў (у сучасным разуменні – рэдакцый). Ён называе іх у сваім выданні перакладам апракаса і перакладам тэтра. Сучасная навука прыйшла да такога адкрыцця толькі ў канцы XIX ст., а многія дэталі былі канчаткова высветлены толькі пад канец XX ст. Васіль Цяпінскі ведаў гэта ўжо напрыканцы XVI ст., што сведчыць пра высокі ўзровень філалагічнай думкі Беларусі таго часу [13; 10]. У працы ён карыстаўся поўнымі апракасамі (гэта від евангельскага тэксту, прызначаны для набажэнства), якія былі рэдкасцю нават у тую эпоху. Дзе ён іх здабыў – застаецца загадкай. Праўда, здаецца, што В. Цяпінскі не сам адкрыў існаванне некалькіх рэдакцый царкоўнаславянскага Евангелля. Магчыма, ён толькі выкарыстаў звесткі, якімі валодаў у той час найбольш адукаваныя і высокапастаўленыя іерархі Прусаўскай царквы. Гэта сведчыць пра міжканфесійны дыялог, які вёў В. Цяпінскі.

Апрача гэтых перакладаў беларускі пратэстант час ад часу карыстаўся працамі заходніх гуманістаў – напрыклад, публікацыяй грэчаскага тэксту Эразма Ратэрдамскага (1-я палова XVI ст.) і іншым выданнем гэтага ж тэксту, здзейсненым Тэадорам Бэзам у сярэдзіне XVI ст. [11, с. 190 – 192]. Усе каментарыі ў іх напісаны на лацінскай мове. Гэта сведчыць, што В. Цяпінскі ў пэўнай ступені валодаў лацінскай мовай. Ён таксама павінен быў валодаць крыху і нямецкай мовай, каб выкарыстаць нямецкі пераклад Марціна Лютэра, сляды ўздзеяння якога зрэдку праглядаюцца ў старабеларускім тэксце.

Як бачым, праца В. Цяпінскага – значная падзея ў гісторыі не толькі старабеларускай мовы, але і філалагічнай думкі славян ды ўсёй Еўропы. Сам беларускі пратэстант паўстае вельмі адукаванай асобай – і для свайго часу, і для свайго рэгіёна (Рэчы Паспалітай).

У мове перакладу Васіль Цяпінскі выразна імкнуўся пазбягаць вузкадыялектных асаблівасцей. Многія яго моўныя рысы адлюстроўваюць тыповыя з'явы, уласцівыя як паўднёва-заходняму, так і паўночна-ўсходняму дыялектам сучаснай беларускай мовы. Не заўважана ў яго мове ўкраінскага ўплыву, а царкоўнаславянскі ўплыў ён свядома імкнуўся мінімізаваць. Са сваіх славянскіх крыніц, польскіх і царкоўнаславянскіх,

В. Цяпінскі актыўна выкарыстоўваў лексіку і часам марфеміку, а таксама некаторыя элементы граматыкі. Неславянскія крыніцы падказвалі яму семантыку асобных евангельскіх слоў і некаторыя сінтаксічныя канструкцыі. Аднак матэрыял з апракасаў часта ніяк не выкарыстоўваўся для перакладу, а проста прыводзіўся ў маргіналіях. Таму можна думаць, што такі матэрыял меў вартасць сам па сабе і мог служыць сродкам рэлігійнай прапаганды ў асяроддзі праваслаўнага духавенства [10].

Сваёй дыглотай В. Цяпінскі (і, магчыма, кола яго аднадумцаў) імкнуўся да таго, каб перацягнуць праваслаўных святароў на бок пратэстантаў. Таму арыгіналам для перакладу была абрана менавіта царкоўнаславянская версія, для працы выкарыстана шмат царкоўнаславянскіх крыніц, а сам пераклад выйшаў у свет у выглядзе дыглоты, у якой паралельна апублікаваны арыгінал і яго пераклад у суправаджэнні маргіналіі. Гэтыя маргіналіі ўяўляюць сабой нешта накшталт тэксталагічнага каментарыя, які тычыцца не толькі перакладу, але і царкоўнаславянскай часткі, яны адлюстроўваюць глыбокі досвед В. Цяпінскага ў тэксталогіі і гісторыі царкоўнаславянскага Евангелля.

Падобныя агітацыйна-прапагандысцкія задачы ў той час ставілі перад сабой многія пратэстанты – у Харватыі, Трансільваніі, Малдове, Беларусі і Украіне. Верагодна, пераклад і выданне сталі для В. Цяпінскага і яго аднадумцаў спробай пашырыць уласны ўплыў і павялічыць шэрагі прыхільнікаў у дастаткова інертным на той час і ідэйна чужым грэка-праваслаўным асяроддзі. Магчыма, ініцыятарам гэтай акцыі стаў італьянскі гуманіст Пётр-Павел Вергерый, які ў 1559 – 1560 гг. наведаў Вільню і меў планы распаўсюджвання пратэстанцкай прапаганды на праваслаўны свет у мэтах супрацьдзеяння каталіцызму.

Вынікам праведзенага даследавання стала не толькі высвятленне некаторых акалічнасцей біяграфіі перакладчыка і абставін узнікнення помніка, апісанне яго складу і мовы, але і прыцыповая пераацэнка месца гэтага помніка ў гісторыі беларускай мовы і культуры. Працягваючы традыцыі Францыска Скарыны і Сымона Буднага, Васіль Цяпінскі пайшоў нашмат далей за сваіх папярэднікаў. Яго мова, амаль свабодная ад царкоўнаславянскіх уплываў, дэманструе высокую ступень сваёй “чысціні”, немагчымую яшчэ ў Ф. Скарыны і недасяжную нават у С. Буднага. Гэты перакладны твор сваімі маргіналіямі, што адлюстроўваюць праведзеную В. Цяпінскім тэксталагічную працу, сведчыць пра высокі ўзровень філалагічнай думкі Беларусі XVI ст. Ён выяўляе складаныя сувязі і плённае ўзаемадзеянне паміж усходнімі і заходнімі крыніцамі, падыходамі і культурамі.

Спіс літаратуры

1. **Анічэнка, У. В.** Беларуская-ўкраінскія пісьмова-моўныя сувязі / У. В. Анічэнка. – Мінск, 1969.
2. **Булыка, А. М.** Развіццё арфаграфічнай сістэмы старабеларускай мовы / А. М. Булыка. – Мінск, 1970.
3. **Карский, Е. Ф.** К истории звуков и форм белорусской речи / Е. Ф. Карский. – Варшава, 1893.
4. **Жураўскі, А. І.** Тыпы і асаблівасці глос у Евангеллі В. Цяпінскага / А. І. Жураўскі // Працы Інстытута мовазнаўства АН БССР. – 1960. – Вып. 7. – С. 213 – 226.
5. **Жураўскі, А. І.** Гісторыя беларускай літаратурнай мовы / А. І. Жураўскі. – Мінск, 1967. – Т. 1.
6. **Жураўскі, А. І.** Васіль Цяпінскі / А. І. Жураўскі // Настаўніцкая газета. – 1991. – 7 верасня.
7. **Клімаў, І.** Да біяграфіі Васіля Цяпінскага, перакладчыка і выдаўца Евангелля / І. П. Клімаў // Беларускі Гістарычны Агляд. – 2002. – Т. 9. – Сш. 1-2. – С. 31 – 55.
8. **Клімаў, І. П.** Выданне В. Цяпінскага і яго друкарня / І. П. Клімаў // Здабыткі : Дакументальныя помнікі на Беларусі. – Мінск, 2001. – Вып. 4. – С. 74 – 88.
9. **Клімаў, І. П.** Тэксталагія царкоўнаславянскага Евангелля ў навуковым асвятленні / І. П. Клімаў // Беларускі археаграфічны штогоднік. – Мінск, 2007. – Вып. 8. – С. 23 – 46.
10. **Клімаў, І. П.** Тэксталагія царкоўнаславянскага Евангелля паводле рэфармацыйнай філалогіі Беларусі XVI ст. / І. П. Клімаў // Мовазнаўства; Літаратуразнаўства; Фалькларыстыка : XIV Міжнародны кангрэс славістаў (Охрыд, 2008) : Доклады беларускай дэлегацыі. – Мінск, 2008. – С. 79 – 94.
11. **Клімаў, І. П.** Евангелле ў перакладзе Васіля Цяпінскага / І. П. Клімаў. – Мінск, 2012.
12. **Климов, И. П.** Московский оригинал церковнославянского текста в старобелорусском “Евангелии Тяпинского” / И. П. Климов // Лингвистическое источниковедение и история русского языка : 2002 – 2003 : сб. стат. – М., 2003. – С. 372 – 388.
13. **Климов, И.** Текстологические наблюдения над церковнославянским Евангелием по изданию белорусского протестанта В. Тяпинского второй половины XVI в. / И. П. Климов // Paleobulgarica = Старобългаристика. – 2006. – Год 30. – № 3. – С. 49 – 74.
14. **Шакун, Л. М.** Гісторыя беларускай літаратурнай мовы / Л. М. Шакун. – Мінск, 1963.
15. **Evanhelije in der Übersetzung des Vasil Tjapinski um 1580 : Facsimile und Kommentare / Hrsg. G. Halenčanka.** Paderborn; München; Wien; Zürich, 2005. (Biblia Slavica, 3, 5).

Ігар КЛІМАЎ,
кандыдат філалагічных навук.

Артыкул паступіў у рэдакцыю 9 сакавіка 2016 г.

3 народнай фразеалогіі

ФРАЗЕАЛАГІЗМЫ З АДМОЎНА-АЦЭНАЧНЫМ ЗНАЧЭННЕМ

Фразеалагізмы ствараюцца не столькі для намінацыі прадметаў і з’яў, колькі для іх характарыстыкі і ацэнкі. Даўно заўважана, што з дзвюх агульных ацэнак, станоўчай і адмоўнай, у фразеалогіі дамінуе другая. Гэта тлумачыцца “больш вострай і дыферэнцаванай эмацыянай і маўленча-мыслярнай рэакцыяй людзей менавіта на адмоўныя з’явы, а таксама характэрнай для стрэсавых, г. зн. рэзка адмоўных, эмацыяных станаў тэндэнцыяй да выкарыстання гатовых маўленчых формаў і ў тым ліку ўстойлівых слоўных комплексаў” [1, с. 61]. Адмоўная ацэначнасць перасякаецца, пераплятаецца з эмацыяна-экспрэсіўнай афарбоўкай і разам яны ўтвараюць канатацыйную сілу, ступень якой у кожным канкрэтным фразеалагізме бывае рознай – ад лёгкай, гумарыстычна-іранічнай, да рэзкай, крайне негатыўнай. Прапануем тлумачальна-этымалагічную характарыстыку фразеалагізмаў з выразнай адмоўнай ацэначнасцю, што бытуюць у сучаснай беларускай дыялектнай мове. Арыгінальныя, вобразна непаўторныя, яны могуць аздобіць у адпаведнай сітуацыі як гутарковае, так і літаратурна-мастацкае маўленне.

Адвакату кош (кошык) лупінаў. Фразеалагізм мае эмацыяна-экспрэсіўную афарбоўку

няўхвальнасці, ужываецца з выклікавым значэннем ‘вokліч асуджэння таго, хто лезе не ў сваю справу, выступае абаронцам там, дзе яго не просяць’. Слова *адвакат* тут выяўляе пераноснае значэнне ‘заступнік, абаронца каго-н.’ і адначасова не страчвае значэння юрыдычнага. У традыцыйным уяўленні адвакату трэба плаціць за яго працу, і нямала. Нездарма прыказка кажа: *Хочаш судзіцца за курыцу – нясі ў суд (адвакату) гусака*. У фразеалагічным кантэксце “адвакат” настолькі нікчэмны, непатрэбны, што за яго нявартасную працу можна “аддзячыць” хіба што лупінамі: *Чаго ты лезаш? Цібе хто пытае? Адвакату кош лупін! Паняў? Стокі Свісл. – Чаго вы на яго крычыце? – Адвакату кош лупінаў! Цібе яшчэ тут ні хватало! Правыя Масты Маст. А ты чаго нос суняш? Адвакату кошык лупінаў! Грамавічы Шчуч. (ЗНФ). Дасціпнасць фразеалагізма паспрыяла яго актыўнасці ўжывання і варыяцыі вобразнай асновы, што спарадзіла фразеалагічныя сінонімы: *Ведаш, адвакату торба сечкі!.. Табе слова ні давалі, так што памаўчы. І бесь цябе разьбярэмся*. Купіск Навагр. У вобразна-літаральным змесце фразеалагічнага сіноніма *адвакату язык на лапату* “падзяка” “адвакату” больш непрыемная, мае сувязь з кухарскай рэчаіснасцю. На лапату*